

VEŘEJNÉ VYSTUPOVÁNÍ HASIČŮ

ZÁSADY VYSTUPOVÁNÍ DOBROVOLNÝCH HASIČŮ NA VEŘEJNOSTI POŘADOVÝ VÝCVIK

Zpracovali
Jaroslav Krakovský
Oldřich Sedláček
1996
Upravil
Jaroslav Krakovský
2005

OBSAH

	Strana
Úvod	2
Zásady vystupování dobrovolných hasičů na veřejnosti	3
Kapitola I. Základní pojmy	3
Kapitola II. Tvary	3
Kapitola III. Velení	4
Kapitola IV. Povinnosti velitelů a hasičů před nástupem a v tvaru	5
Kapitola V. Provádění pořadového výcviku	6
Kapitola VI. Povel k nástupu	7
Kapitola VII. Pořadové cviky a pohyby	7
Kapitola VIII. Pohyb	11
Kapitola IX. Pozdrav, vzdávání pocty, vystoupení z tvaru a příchod k nadřízenému	12
Kapitola X.. Tvary družstva	13
Kapitola XI. Tvary čety	15
Kapitola XII. Slavnostní přehlídky – slavnostní pochod	15
Kapitola XIII. Uvítání velitele přehlídky a přehlížejíciho	17
Kapitola XIV. Čestná stráž zástavy	20
Kapitola XV. Čestná stráž a čestný doprovod při pietních aktech	21
Obrazová příloha	27

Úvod:

Historie zavazuje. Toto by měla být první slova člověka, který vstupuje do řad dobrovolného hasičstva, jehož historie se oficiálně píše od roku 1864. Dobrovolným hasičem se nestal každý. Do řad hasičstva byli přijímáni lidé morální, čestní a vážení mezi svými sousedy. Byli na svou příslušnost k dobrovolnému hasičstvu hrdí, vážili si jí a přispívali svému hasičskému spolku nejen chutí pracovat ve prospěch obce, ale pomáhali svému spolku i finančně. Hasiči byli v obcích uznáváni a ctěni nejen pro svou ochotu kdykoliv a komukoliv pomoci při záchraně života i majetku, ale i pro odborné znalosti, které si stále prohlubovali při výcviku a školeních.

Dobrovolné hasičstvo bylo vždy dobře organizováno a jako organizovaná složka ve svém spolku i na veřejnosti vystupovalo. Vážnost u spoluobčanů si nezískali hasiči tím, že byli hasiči, ale tím, jak se na veřejnosti chovali, jednali a vystupovali.

Buďme proto našim předchůdcům zavázáni a chovejme se ve sborech dobrovolných hasičů i na veřejnosti tak, abychom opět získali kredit, který nám naši předchůdci zanechali, abychom ho mohli v nových životních a společenských podmínkách dále rozvíjet a získali si vážnost, jakou si dobrovolní hasiči, sloučení ve Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska zaslouží.

Každá organizovaná složka se řídí svými řády, předpisy a pravidly. Dobrovolní hasiči, řiďte se proto při své činnosti ve sborech, při zásazích, při soutěžích a dalších činnostech, jakož i při vystupování na veřejnosti pravidly, která Vám zpracovatelé této brožurky předkládají.

ZÁSADY VYSTUPOVÁNÍ HASIČŮ NA VEŘEJNOSTI

Vystupování a chování hasičů na veřejnosti je obrazem, který společnost vidí a také hodnotí. Buďme proto vnímaví k této skutečnosti a nedopusťme, aby se díky nevhodnému vystupování nedostala do pozadí obětavá a vysoce humánní práce našich dobrovolných hasičů.

1. Dobrovolný hasič se na veřejnosti vždy chová slušně. Totéž platí, i když není ve stejnokroji. Dbá zásad slušného chování, ctí zákony své vlasti. Jedná čestně a morálně. Je příkladem ostatní veřejnosti.
2. Používá-li při výkonu své činnosti stejnokroj, dbá na jeho čistotu, chodí řádně upraven a ustrojen v souladu se stejnokrojovým předpisem.
3. Uvědomuje si, že ve stejnokroji je reprezentantem všech dobrovolných hasičů. Nedůstojné chování jednotlivce odsoudí spoluobčané jako nedůstojné chování všech hasičů.
4. Vystupuje-li na veřejnosti ve stejnokroji, nepožívá alkoholických nápojů v míře, která by mohla zapříčinit podnapilý stav a vrhnout špatné světlo na hasiče jako celek.
5. Používá-li ke své činnosti stejnokroj, vycházkový či pracovní, nechá se přiměřeně ostříhat. Na stejnokroji nosí jen předepsané doplňky.
6. Na veřejnosti ani ve sboru neprosazuje svůj názor hrubým jednáním a vystupováním.
7. V případě ohrožení života, zdraví nebo majetku státu a spoluobčanů poskytuje podle svých možností a schopností osobní pomoc.
8. Chová se slušně ke kolegům ve sboru dobrovolných hasičů, jehož je členem, jakož i funkčně výše postaveným funkcionářům i jiných SDH.
9. Veřejně nepomlouvá a neuráží kolegy, další funkcionáře ani spoluobčany.
10. Při své činnosti se řídí Stanovami SH ČMS a dalšími platnými předpisy.

I.

Základní pojmy

Abychom mohli pracovat a využívat tento materiál, je nutnost nejprve se seznámit se základními pojmy.

- 1.1. Tvar – je určené seskupení hasičů nebo jednotek k jejich společné činnosti s technikou nebo bez techniky
- 1.2. Křídlo – je pravá nebo levá strana tvaru, při obrazech se názvy křídel nemění
- 1.3. Čelo – přední strana tvaru, má pravé a levé křídlo (bok)
- 1.4. Bok – je pravá nebo levá strana tvaru, který má hloubku více jak čtyř hasičů
- 1.5. Zad – je zadní strana tvaru
- 1.6. Hloubka – je vzdálenost mezi čelem a zadem tvaru
- 1.7. Rozestup – je mezera mezi nastoupeným nebo pochodujícími hasiči nebo jednotkami do šířky
- 1.8. Šířka tvaru – je vzdálenost mezi křídly (boky) tvaru
- 1.9. Vedoucí – je hasič nebo jednotka, stojící nebo se pohybující v nařízeném směru. Podle vedoucího se vyrovnávají nebo řídí svůj pohyb ostatní hasiči, jednotky nebo vozidla
- 1.10. Krajník – je hasič, stojící nebo se pohybující na křídle
- 1.11. Vzdálenost – je mezera mezi hasiči (vozidly), jednotkami a tvary do hloubky
- 1.12. Vzdálenost na předpažení – je mezera mezi hasiči (řady) stojícími za sebou na vzdálenost předpažení

II. Tvary

1. Nástupový tvar - je tvar, v němž hasiči, vozidla nebo jednotky nastupují vedle sebe v řadu nebo řadách, s rozestupy stanovenými tímto řádem nebo velitelem.
Nástupových tvarů se používá při slavnostech a jiných činnostech hasičských jednotek
2. Sevřený tvar – je tvar, v němž hasiči stojí vedle sebe tak, že opřou levou paži pěstí do pasu, hřbetem ruky dopředu a dotýkají se loktem svého souseda. Za sebou stojí ve vzdálenosti na předpažení.
3. Rozevřený tvar – je tvar, v němž hasiči stojí vedle sebe s rozestupy na upažení nebo rozestupy určenými velitelem. Rozestup se upravuje na délku levé paže položené na rameno souseda tak, aby se prostředník dotýkal límce
4. Řad – je tvar, v němž hasiči stojí vedle sebe na stejné úrovni
5. Dvojřad (trojřad – víceřad) – je tvar tvořený více řady na vzdálenost předpažení. Řady se označují – „první“, „druhý“ atd.. Při obratu tvaru se jejich označení nemění. Je-li hasičů méně než šest, nastupují vždy jen do řadu. Je-li řadů více než dva, platí ustanovení tohoto odstavce i v tomto případě. Vzdálenost na předpažení je tvořena předpažením levé paže (dlaň palcem nahoru), prostředník se dotýká středu levé lopatky hasiče vpředu
6. Linie proudů – je tvar, v němž jednotky stojí vedle sebe v proudech se stanovenými rozestupy
7. Pochodový tvar – je tvar, v němž jsou jednotky nastoupeny k pochodu za sebou, se vzdálenostmi určenými řádem nebo velitelem
8. Zástup – je tvar, v němž jsou hasiči seřazeni v zákrytu za sebou na vzdálenost předpažení
9. Dvojstup (trojstup – vícecestup) – je tvar tvořený vícecestupy stojícími vedle sebe v rozestupu stanoveném tímto řádem. Je-li zástupů více než dva platí ustanovení tohoto odstavce i v tomto případě
10. Pochodový proud – je tvar, který tvoří jednotky seřazené nebo pochodující za sebou. Hloubka pochodového proudu je větší než jeho šířka
11. Linie vozidel – je tvar vzniklý seřazením vozidel vedle sebe na stejné úrovni

III Velení

1. Velení se provádí povel, které vydává velitel hlasem, signály nebo se předávají prostřednictvím velitelů, případně pomocí spojek nebo spojovacích prostředků.
Velitel vždy stojí na takovém místě odkud má přehled a je tvarem dobře viděn a slyšen; ostatní velitelé zaujmou místa stanovená řádem.
Z tvaru může hasič vystoupit jen se svolením nebo na povel velitele.
2. V pochodovém tvaru za přesunu jednotek jsou všichni velitelé na stanovených místech. Vystoupit z tvaru k vydání povelů a ke kontrole jejich plnění mohou jen velitelé jednotek (od velitele čtyři výše).
Velitelé družstev mohou při vydávání povelů a jejich kontrole vystoupit z tvaru jen tehdy, přesunují-li se jejich jednotky samostatně nebo na povel velitele vyššího stupně.
3. Povel se skládá z návěští a výkonného povelu; někdy jen z výkonného povelu
  - návěští – se provádí zřetelně a hlasitě, aby všichni pochopili, jakou činnost od nich velitel požaduje

Př.: „**Vpravo** – v bok“

- výkonný povel – se vydává po krátké pomlce, zvýšeným hlasem, výrazně a úsečně.
Po výkonném povelu okamžitě následuje jeho přesné a rychlé provedení.
Př.: „Vpravo – **v bok**“

Za pohybu se povel (návěštím a výkonný povel) vydává vždy (s výjimkou povelu „vpravo v bok“) s dokrokem levé nohy.

4. K upoutání pozornosti nastupujících se před návěštím oslovuje jednotka pojmenováním; hasič funkcí a příjmením v těchto případech
  - a. před započítáním zaměstnání (výcviku).
Př.: „První četo“; „Druhé družstvo“ apod.
  - b. před povelu „pozor; vpravo hled“; končit; dokouřit; apod. a tehdy, uzná-li to velitel za nutné.
Př.: „První družstvo – končit – směr vchod do objektu – v dvojřad – nastoupit“; „Družstvo – nalevo – vyrovnat“.
  - c. je-li pohromadě více nastupujících nebo jednotek a je zapotřebí, aby výcvik nebo nástup prováděla jen jedna jednotka nebo velitel, uvádí se v povelu pojmenování jednotky nebo velitele
5. Byl-li vydán chybný povel nebo nelze-li se vrátit do původního postavení předepsaným povelu, velí se „**Zpět**“.
Na tento povel zaujmou nastupující nebo cvičící původní polohu nebo postavení.
6. Každý, kdo se ujímá velení, upozorní nastupující nebo jednotku návěštím „Na můj povel“.
Př.: „První četo – na můj povel“.
Velitelé nebo nastupující stojící na místě, mění své místo nebo mění své místo předepsanými obraty a pohyby, zaujmou po tomto povelu základní postoj v místě, kde se právě nalézají.
7. Jednotky nastupují vždy podle zařazení a hasiči podle velikosti, přičemž velitelé stojí v čele svých družstev nebo jednotek.
8. Chce-li nadřízený velitel dát pokyn nebo povel podřízeným velitelům v průběhu výcviku, upozorní je signálem, znamením nebo oslovením. Oslovení, kterých se to týká, se otočí čelem k nadřízenému a vzpaží levou paži.

IV.

Povinnosti velitelů a hasičů před nástupem a v tvaru

1. Nastupující je povinen
  - přesvědčit se, zda má v pořádku výstroj a výzbroj, technické prostředky případně svěřenou techniku
  - upravit si řádně stejnokroj, správně a předpisově se obléci a pomáhat ostatním odstraňovat zjištěné nebo zpozorované závady a nedostatky
  - znát své místo v tvaru, umět je rychle a klidně zaujmout, udržet vyrovnání, stanovené rozestupy a vzdálenosti, bez svolení velitele neopouštět své místo v tvaru
  - v tvaru bez svolení velitele nemluvit a zachovat úplný klid, sledovat svého velitele a jeho povely, rychle a přesně je provádět a nepřekážet ostatním při jejich plnění
  - povely předávat nezkomoleně, hlasitě a zřetelně

2. Velitel je povinen
  - a. určit místo, dobu, pořadí a tvar nástupu, druh výstroje a výzbroje
  - b. překontrolovat čistotu, úplnost, správnost a přizpůsobení výstroje
  - c. udržovat kázeň v tvaru; dbát, aby jednotky a jednotlivci přesně prováděli povely, aby jednotlivci splnili své povinnosti v tvaru
  - d. stát v základním postoji při velení jednotlivcům i jednotce

V.

Provádění pořadového výcviku

Při pořadovém výcviku je nutno vždy požadovat přesné výkony a mezi jednotlivými výkony dokonalý a nehybný základní postoj. Velitel musí být důsledný a musí dbát, aby nacvičený úkon byl vždy a všude prováděn přesně. Při provádění pořadového výcviku je nutno vhodně volit přestávky k oddechu.

1. Velitel velí klidně, ale rázně a mezi povely ponechává čas nutný k řádnému provedení úkonu. Velitel stojí před jednotkou zpravidla na vzdálenost šířky tvaru, aby jednotku dobře viděl a dobře ovládal hlasem
2. Je-li jednotka v pohybu, jde velitel v jejím čele a je-li třeba, mění velitel své místo podle potřeby
Velitel nenechává jednotku ani jednotlivce dlouho stát v namáhavé poloze nebo pro cvičící nepříznivém směru (proti slunci, větru apod.)
3. **Rozdělení jednotlivců při výcviku**
Pro výcvik jednotlivce jsou cvičící (podle počtu velitelů) rozdělení na družstva. V družstvu nemá být více než devět jednotlivců. Je třeba dbát, aby každé družstvo mělo vždy téhož velitele. Velitel sleduje cvičící jednotlivce jednoho po druhém a opravuje výcvikové chyby. Méně schopní jednotlivci jsou, podle potřeby, cvičeni odděleně pod vedením zkušených, klidných a trpělivých velitelů
4. **Výcvik bez povelu**
Výcvik jednotlivců bez povelu se provádí tak, že velitel nejprve
  - pojmenuje cvik
  - uvede, na jaký povel se cvik provádí
  - stručně vysvětlí účel cviku
  - cvik vzorně předvede
  - a) Cvik rozfázuje, předvede a vysvětlí způsob provádění jednotlivých fází cviku.
  - b) Na povel „**Cvičte**“ cvičí každý jednotlivec samostatně první fázi cviku.
  - c) Samostatné cvičení ukončí velitel povel „**Docvičit**“.
  - d) Jakmile je procvičena jedna fáze cviku, přistoupí se k nácviku fáze další.
Tímto způsobem se procvičí všechny fáze cviku, až cvičící pochopí a zvládnou cvik celý
5. **Výcvik na povel**
Jakmile jednotlivci cvik zvládnou, přejde velitel k nácviku na povel. Nejprve s jednotlivci, pak s celým družstvem.
Z počátku cvičí cvik rozfázovaně, po jednotlivých fázích. Poté přejde k nácviku úkonu jako celku. Mezi jednotlivými fázemi cviku ponechává velitel cvičícím malou přestávku.
Velitel vyžaduje, aby cvičící postupně dosáhl přesnosti a poté i ráznosti výkonu. Přestávky mezi jednotlivými fázemi postupně zkracuje, až dosáhne plynulého provedení cviku v pochodovém rytmu.
Při výcviku dovolí velitel zpočátku cvičícím, aby si při provádění cviku, respektive jeho jednotlivých fází, nahlas počítali.

V závěru nácviku si cvičící nahlas již jednotlivé fáze neodpočítávají.

VI. Povel k nástupu

1. Směr nástupu jednotky určí velitel svým postavením nebo určením směru. Je-li sporné nebo těžké uvést směr – neudává se
2. V povelu k nástupu organické jednotky se uvede
  - oslovení jednotky
  - směr
  - tvar (viz stať: Tvary)
  - výkonný povelPříklad: „Četo (první, druhá apod.) – **směr, pravý okraj budovy – v trojřad – nastoupit**“.
3. V povelu k nástupu jednotky podle velikosti se uvede
  - oslovení jednotky
  - směr
  - vedoucí
  - tvar
  - výkonný povelPříklad: „Četo (první, druhá apod.) – **směr budova před námi – velitel, hasič .....**
– **v trojstup podle velikosti – nastoupit**“.
„První četo – v trojřad - nastoupit“
„Druhé družstvo – v dvojřad – nastoupit“ a podobně.

VII. Pořadové cviky a pohyby Pořadové cviky – na místě

1. Základní postoj

- 1.1. Základní postoj zaujme cvičící na povel „**Pozor**“.
Na tento povel se cvičící postaví zpříma, s patami u sebe a špičkami na stejné úrovni, rozevřenými na šířku chodidla. Tělo má cvičící vzpřímené, mírně nachýlené dopředu tak, aby váha těla spočívala na přední části chodidel. Nohy jsou v kolenech napřímené bez křečovitého napnutí. Prsa vypjatá, břicho mírně vtažené bez ohýbání v pase. Ramena stejnoměrně vyrovnaná a stažená poněkud vzad a dolů. Paže volně spuštěné podél těla tak, aby ruce, obrácené dlaněmi dovnitř přiléhaly po stranách ke středu stehem, s prsty přirozeně sevřenými v pěst s nepokrčeným palcem přitaženým k ukazováčku. Hlavu zpříma vztyčenou bez vysunování brady.
Hledí přímo před sebe, soustředěn a připraven k okamžité činnosti.
Po zaujmutí základního postoje se cvičící již nehýbe.
- 1.2. Základní postoj na místě zaujme cvičící též při
  - oslovení jednotky v rozchodu
  - před povellem k nástupu
  - po zaujmutí místa v tvaru na povel „**Nastoupit**“
- 1.3. Základní postoj se zaujímá i bez povelu při
  - vydávání nebo přijímání povelu (rozkazu)
  - hlášení se a podávání hlášení

- při služebním styku mezi hasiči
  - přednesu státní hymny a hymny jiných států
  - vzdávání pocty bez pokrývky hlavy
- 1.4. Na povel „**Pohov**“ uvolní cvičící držení těla a lehce pokrčí pravou nohu v kolenně (při delším stání na místě je možno střídavě krčit pravou i levou nohu), neopouští však své místo, nerozptyluje se, nesnižuje svou pozornost ani pozornost ostatních, nemluví

** poznámka (lze zvážít, zda nepoužívat při povelu „**Pohov**“ ukročení pravou nohou a zaujmutí mírně rozkročeného postoje – viz. uniformované složky západních států)

- 1.5. Na povel „**Volno**“ zůstává cvičící na svém místě ve tvaru, stojí volně; lze si upravit výstroj či výzbroj. Je možno polohlasně rozmlouvat. Nastane-li potřeba vystoupit z tvaru, vyžádá si cvičící svolení svého nebo nejbližšího velitele. Kouření je povoleno jen se svolením velitele.
- 1.6. Povel „**Volno**“ lze vydat i přímo, bez předchozího povelu „**Pohov**“.
- 1.7. Je-li vydán povel „**Končit**“, zaujme cvičící postoj „**Pohov**“.

2. Otáčení hlavy

- 2.1. Hlavu otáčí cvičící na povel „**Vpravo/vlevo hled**“.
- 2.2. Na tento povel otočí cvičící hlavu tak daleko na velenou stranu, aby pravé/levé oko bylo v podélné ose těla. Při tomto úkonu nehýbe rameny.
- 2.3. Na povel „**Přímo hled**“ hbitě otočí hlavu zpět do původního přímého směru.

3. Obraty na místě

- 3.1. Obraty na místě jsou prováděny na povely „**Čelem vzad** (obrat o 180⁰); **Vlevo/vpravo v bok** (obrat o 90⁰); **Napravo/nalevo přič** (obrat o 45⁰). Uvedené obraty se provádějí otáčením těla do určeného směru (obrat „**Čelem vzad**“ se provádí otáčením těla doleva), na podpatku levé/pravé nohy a špičce levé/pravé nohy.
- Obraty se provádějí ve dvou fázích – dobách
- první doba – cvičící se tlakem přední části pravého/levého chodidla na zem obrátí na podpatku pravé/levé nohy do veleného směru, zachovávají správné držení těla bez ohýbání nohou v kolenu, přenesou váhu těla na nohu stojící vpředu
  - druhá doba – cvičící přisune nejkratší cestou druhou nohu do základního postoje (pozor)

Pořadové cviky – na místě

1. Základní postoj

- 1.1. Základní postoj zaujme cvičící na povel „**Pozor**“.
- Na tento povel se cvičící postaví zpřímá, s patami u sebe a špičkami na stejné úrovni, rozevřenými na šířku chodidla. Tělo má cvičící vzpřímené, mírně nachýlené dopředu tak, aby váha těla spočívala na přední části chodidel. Nohy jsou v kolenech napřímé bez křečovitého napnutí. Prsa vypjatá, břicho mírně vtažené bez ohýbání v pase. Ramena stejnoměrně vyrovnaná a stažená poněkud vzad a dolů. Paže volně spuštěné podél těla tak, aby ruce, obrácené dlaněmi

dovnitř přiléhaly po stranách ke středu stehem, s prsty přirozeně sevřenými v pěst s nepokrčeným palcem přitaženým k ukazováčku. Hlavu zpřímá vztyčenou bez vysunování brady.

Hledí přímo před sebe, soustředěn a připraven k okamžité činnosti.

Po zaujmutí základního postoje se cvičící již nehýbe.

- 1.2. Základní postoj na místě zaujme cvičící též při
  - oslovení jednotky v rozchodu
  - před povelům k nástupu
  - po zaujmutí místa v tvaru na povel „**Nastoupit**“
- 1.3. Základní postoj se zaujímá i bez povelu při
  - vydávání nebo přijímání povelu (rozkazu)
  - hlášení se a podávání hlášení
  - při služebním styku mezi příslušníky
  - přednesu státní hymny a hymny jiných států
  - vzdávání pocty bez pokrývky hlavy
- 1.4. Na povel „**Pohov**“ uvolní cvičící držení těla a lehce pokrčí pravou nohu v kolenně (při delším stání na místě je možno střídavě krčit pravou i levou nohu), neopouští však své místo, nerozptyluje se, nesnižuje svou pozornost ani pozornost ostatních, nemluví.
  - ** **poznámka pro GR** (lze zvážit, zda nepoužívat při povelu „**Pohov**“ ukročení pravou nohou a zaujmutí mírně rozkročeného postoje – uniformované složky západních států)
- 1.5. Na povel „**Volno**“ zůstává cvičící na svém místě ve tvaru, stojí volně; lze si upravit výstroj či výzbroj. Je možno polohlasně rozmlouvat. Nastane-li potřeba vystoupit z tvaru, vyžádá si cvičící svolení svého nebo nejbližšího velitele. Kouření je povoleno jen se svolením velitele.
- 1.6. Povel „**Volno**“ lze vydat i přímo, bez předchozího povelu „**Pohov**“.
- 1.7. Je-li vydán povel „**Končit**“, zaujme cvičící postoj „**Pohov**“.

2. Otáčení hlavy

- 2.4. Hlavu otáčí cvičící na povel „**Vpravo/vlevo hled**“.
- 2.5. Na tento povel otočí cvičící hlavu tak daleko na velenou stranu, aby pravé/levé oko bylo v podélné ose těla. Při tomto úkonu nehýbe rameny.
- 2.6. Na povel „**Přímo hled**“ hbitě otočí hlavu zpět do původního přímého směru.

3. Obraty na místě

- 1.8. Obraty na místě jsou prováděny na povely „**Čelem vzad** (obrat o 180⁰); **Vlevo/vpravo v bok** (obrat o 90⁰); **Napravo/nalevo příč** (obrat o 45⁰). Uvedené obraty se provádějí otáčením těla do určeného směru (obrat „**Čelem vzad**“ se provádí otáčením těla doleva), na podpatku levé/pravé nohy a špičce levé/pravé nohy. Obraty se provádějí ve dvou fázích – dobách
  - první doba – cvičící se tlakem přední části pravého/levého chodidla na zem obrátí na podpatku pravé/levé nohy do veleného směru, zachovávají správné držení těla bez ohýbání nohou v kolenu, přenesou váhu těla na nohu stojící vpředu
  - druhá doba – cvičící přisune nejkratší cestou druhou nohu do základního postoje (pozor)

Pořadové cviky – pohyb

1. Pohyb je prováděn krokem nebo poklusem. Rychlost pohybu je stanovena na 116 kroků za minutu s délkou kroku 75 cm
2. Rychlost poklusu je stanovena na 165 kroků (skoků) za minutu a délkou kroku (skoku) 90 cm
3. Všechny povely za pohybu a to jak návěští, tak i výkonný povel se vydávají zásadně s dokrokem levé nohy na zem
Za pohybu se povel „**Vpravo v bok**“ vydává vždy s dokrokem pravé nohy na zem
4. Krok dělíme na
  - krok pořadový
  - krok pochodový

Pořadového kroku se používá

- při slavnostním pochodu
- při každém vypochození z nástupového nebo pochodového tvaru
- při vzdávání pocty jednotkami za pochodu
- přichází-li příslušník k nadřizenému a při odchodu od něho
- při pořadovém výcviku a zaměstnání po povelu „**Pozor**“

Pochodového kroku se používá

- ve všech ostatních případech
- vždy po povelu „**Pohov**“

5. Pochod začíná povelu „**Pochodem v chod**“.
Na návěští povelu nachýlí cvičící tělo poněkud dopředu, váhu těla přenesou více na pravou nohu tak, aby zachoval stabilitu a na výkonný povel vykročí levou nohou plným krokem

Při pochodu pořadovým krokem zdvíhá cvičící v kolenou napřimené nohy 15 cm nad zem. Nohy drží napřimené, ale nevymršťuje je. Špičky nohou klopí k zemi. Došlapuje rázně na celé chodidlo.

Paže ohýbá v loktech a pohybuje jimi podél těla dopředu tak, aby se pěsti hřbetem vpřed zdvíhaly o šířku dlaně nad přezku opasku.

Dozadu pohybuje pažemi, pokud to ramenní kloub dovolí, přičemž nevytáčí pěsti dlaněmi vpřed, prsty jsou lehce sevřeny v pěst jako při základním postoji.

Hlavu a tělo drží za pochodu zpřímá a dívá se vpřed.

Krok musí být přirozený a pružný, nikoliv toporný a strnulý.

Při pochodovém kroku zdvíhá cvičící nohy volně, chodidla neklopí a došlapuje jako při normální chůzi.

Pažemi pohybuje volně podél těla.

6. Z pochodového kroku se na povel „**Pozor**“ přechází do pořadového kroku.
Z pořadového kroku se do pochodového kroku přechází na povel „**Pohov**“.
Po těchto povelích vykoná cvičící ještě jeden krok pravou nohou a teprve na levou nohu přejde do veleného kroku.
7. Na povel „**Volno**“ si lze za pochodu upravit výstroj (výzbroj), polohlasně mluvit a je-li třeba, obracet se s žádostmi ke svému veliteli.
8. Poklus začíná povelu „**Poklusem – v klus**“. Při poklusu z místa cvičící na návěští lehce předkloní trup a paže skrčí zapažmo, s lokty poněkud vzad a u těla.
Na výkonný povel zahájí poklus levou nohou tak, že se odrazí pravou nohou a doskočí na přední část levého chodidla s nohou mírně pokrčenou.
Pažemi pohybuje mírně dopředu a dozadu v rytmu poklusu, s lokty u těla.

9. Při přechodu z kroku do klusu, na návěští, pokračuje cvičící v pochodu, jen paže skrčí zapažmo. Na výkonný povel vykoná pravou nohou ještě jeden krok a levou nohou zahájí pohyb poklusem.
10. Z poklusu do kroku se přechází na povel „**Pochodem – v chod**“. Na návěští mírně napřímí trup a poněkud zmírní rychlost.
Na výkonný povel provede pravou nohou ještě jeden krok (skok) a levou nohou zahájí pohyb krokem.
11. Pochod na místě se provádí na povel „**Na místě – pochodem – v chod**“
Za pochodu se provádí na povel „**Na místě**“.
Při těchto povelích znázorňuje cvičící krok zdviháním nohou do výše 5 – 10 cm a jejich spuštěním na celé chodidlo, počínaje jeho špičkou. Přitom pohybuje pažemi jako při pořadovém kroku
Na povel „**Plný krok**“ vykoná cvičící pravou nohou ještě jeden krok na místě a levou nohou vykročí plným krokem
12. K zastavení pohybu se velí „**Zastavit – stát**“
Na tento povel vykoná cvičící ještě jeden krok pravou nohou a přisunem levé nohy zaujme základní postoj
Zastavení z poklusu se provádí stejným způsobem. Na návěští však cvičící mírně napřímí trup a poněkud zmírní rychlost
13. Je-li nutno zkrátit krok, velí se „**Zkrátit – krok**“.
Na tento povel vykoná cvičící pravou nohou ještě jeden plný krok a teprve následující krok zkrátí. Rytmus pochodu se nemění. Nohy zdvihá a ohýbá jako při normálním pochodu.
Do plného kroku přejde cvičící na povel „**Plný – krok**“ rovněž až druhým krokem
14. K přemístění o několik kroků stranou ve tvaru na místě se použije povel „**Dva úkroky vpravo/vlevo – v chod**“.
Na tento povel provede cvičící dva úkroky vpravo/vlevo s přisunem druhé nohy po každém úkroku
K přemístění o několik kroků vpřed/vzad se velí „**Dva kroky vpřed/vzad – v chod**“.
Na tento povel provede cvičící dva kroky vpřed/vzad, s přisunem druhé nohy se zastaví
Kroky vzad se provádějí půlkrokem.

VIII.

Pohyb

Pořadové cviky – obraty za pochodu

1. Za pochodu provádějí cvičící obraty na povel „**Čelem – vzad**“; „**Vpravo/vlevo – v bok**“.
Všechny obraty za pochodu se provádějí ve dvou fázích – dobách.
Při obrazech „**čelem vzad**“ a „**vlevo v bok**“ se dává návěští i výkonný povel s dokrokem levé nohy.
Při obrazech „**vpravo v bok**“ se povel vydává s dokrokem pravé nohy.
Mezi návěštím a výkonným povellem se vynechává vždy jen dokrok druhé nohy
první doba – na výkonný povel provede cvičící pravou/levou nohou ještě půlkrok vpřed a současně se obrátí na špičkách obou nohou o 90⁰

Při obratu „**čelem vzad**“ se postaví chodidlo pravé nohy před špičku levé nohy a současně se otočí trup na špičkách obou nohou o 180⁰.

- druhá doba – cvičící vykročí levou/pravou nohou kupředu a pokračuje v pochodu novým směrem
2. Obraty v poklusu se neprovádějí.
Směr se mění zatačením na povel „**Vpravo/vlevo – zatočit**“. Po vytočení čela jednotky do potřebného směru se velí „**Směr – přímý**“.

IX.

Pozdrav, vzdávání pocty na místě a za pochodu, vystoupení z tvaru, příchod k nadřízenému

1. Pozdrav, vzdávání pocty na místě a za pochodu

- Pozdrav a pocta se vzdávají rázně a striktně se přitom dodržují ustanovení o základním postoji a pohybu. Hasiči se navzájem zdraví v okruhu do 25 metrů.
- 1.1. Při pozdravu na místě mimo tvar bez pokrývky hlavy se hasič obrátí k osobě, kterou zdraví, čelem.
Zaujme základní postoj, hledí jí do očí a otáčením hlavy kopíruje její pohyb.
- 1.2. Při pozdravu na místě s pokrývkou hlavy, zdraví hasič mimo již výše uvedené úkony ještě rukou a to tak, že ruku hbitě a nejkratší cestou přiloží k pokrývce hlavy, prostředníkem se dotýká pokrývky hlavy nad spánkem.
Prsty pravé ruky jsou semknuté, palec přitažen. Dlaň je v jedné přímce s předloktím, nadloktí je drženo vodorovně, poněkud vpředu.
Při otáčení hlavy ve směru k nadřízenému zůstává ruka beze změny (bez pohybu).
Jakmile osoba, kterou hasič zdravil, přejde jeho úroveň o 1 – 2 kroky, otočí hasič hlavu do přímého směru a současně hbitě připaží.
- 1.3. Při pozdravu za pochodu mimo tvar a bez pokrývky hlavy, zdraví hasič na vzdálenost 5 kroků před zdravenou osobou tak, že připaží (přestane pohybovat pažemi) a pochoduje pořadovým krokem, otočí hlavu ke zdravené osobě a hledí jí do očí.
Přejde-li zdravenou osobu o 1 – 2 kroky, otočí hlavu do přímého směru a uvolní paže (začne jimi pohybovat).
- 1.4. Zdraví-li hasič za pochodu s pokrývkou hlavy, postupuje jak výše uvedeno, ale s tím rozdílem, že při otočení hlavy ke zdravenému zároveň zdraví rukou (přiloží ruku k pokrývce hlavy). Přejde-li zdravenou osobu o 1 – 2 kroky, hbitě připaží.
- 1.5. Nese-li hasič v obou rukou nějaký předmět, zdraví otočením hlavy a to bez ohledu na to, zda má nebo nemá pokrývkou hlavy.
- 1.6. Hasič vzdává poctu (s pokrývkou nebo bez pokrývky hlavy) též při příležitostech
- je-li nesena nebo vztyčována státní vlajka České republiky a státní vlajky jiných států
  - při slavnostní příležitosti, je-li kolem něj nesena čestná zástava
  - jsou-li v prostoru hrány státní hymny
  - je-li odhalována pamětní deska nebo památník významným osobnostem
  - prochází-li kolem smuteční průvod (zdraví po dobu, kdy je kolem něj nesena rakev se zesnulým a prochází pozůstalí)
  - při pietním aktu, kladení věnce, je-li spouštěna rakev do hrobu, odnášena nebo odvážena
  - projíždí-li kolem něj vozidlo prezidenta republiky, označené zástavou prezidenta

- projíždí-li kolem něj vozidlo představitele jiného státu nebo papeže
- při slavnostních příležitostech vlajka Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska nebo jiných hasičských spolků

Vystoupení z tvaru, příchod k nadřízenému

Vystoupení z tvaru a příchod k nadřízenému

1. Má-li příslušník vystoupit z tvaru, použije se povel „**Starší hasič Novák - ke mně**“ nebo „**Starší hasič Novák – vystupte**“ a podobně. Oslovený odpoví „**Zde**“ a vystoupí z tvaru.
2. Na povel „**Starší hasič Novák - ke mně**“ provede oslovený 1 – 2 kroky od prvního řadu přímo, za pochodu provede obrat do směru k nadřízenému a nejkratší cestou jde pořadovým krokem nebo poklusem k nadřízenému. Po příchodu k nadřízenému ohlásí svůj příchod. „**Pane starosto (kapitáne) – starší hasič Novák – dostavil jsem se na váš rozkaz**“.
3. Na povel „**Starší hasič Novák – vystupte**“, vyjde oslovený pořadovým krokem z tvaru na stanovené místo, zastaví se, provede obrat čelem k tvaru a zůstane stát v základním postoji
4. Musí-li oslovený vystoupit z druhého nebo třetího řadu, dotkne se levou paží před ním stojícího hasiče. Ten provede vykročením levou nohou krok vpřed a pravou nohou úkrok vpravo. Tím uvolní žádajícího příslušníka z tvaru. Obráceným postupem se pak hbitě zařadí na své původní místo v tvaru. Hasič se při příchodu k nadřízenému zastaví 3 kroky před nadřízeným. Pozdraví rukou a hlásí se: viz odst. 2. Po ukončení hlášení příslušník odzdraví. Jakmile dostane povel aby se zařadil, pozdraví rukou, otočí se k tvaru, odzdraví a odpochoduje na své původní místo.

X.

Tvary družstva

1. **Nástupovým tvarem družstva** může být řad nebo dvojřad. Družstvo nastoupí v řad nebo dvojřad na povel „**Družstvo – směr budova před námi – v řad/dvojřad – nastoupit**“.
Je-li nesešné udat směr nástupu, neudává se. Při oslovení družstva velitelem, otočí se všichni oslovení čelem k němu a zaujmou základní postoj.
- 1.1. Vyrovnání řadu nebo dvojřadu se provede na povel „**Vyrovnat**“.
Je-li družstvo nastoupeno v řadu, dají si všichni levou ruku, sevřenou v pěst do pasu, vyjma krajníka, otočí hlavu vpravo tak, aby každý viděl skráň svého souseda. Krajník se dívá přímo.
Je-li družstvo nastoupeno v dvojřadu, počíná si první řad jak výše uvedeno. Krajník druhého řadu předpaží levou rukou, upraví vzdálenost a postaví se do zákrytu za krajníka prvního řadu. Ostatní členové druhého řadu se vyrovnají bez předpažení na svého krajníka. Na povel „**Přímo – hled**“ provedou cvičící, kteří měli levou ruku opřenu v bok nebo měli ruku v předpažení, jejich hbité připažení a otočí hlavy přímo – hledí přímo před sebe
2. **Pochodovým tvarem družstva** může být zástup nebo dvojstup. Družstvo nastupuje do zástupu nebo dvojstupu na povel „**Družstvo – směr budova před námi –**

v zástup/dvojstupu – nastoupit“.

Při oslovení družstva velitelem, otočí se všichni čelem k němu a zaujmou základní postoj.

Na výkonný povel velitele zaujme družstvo základní postoj v určeném tvaru, ve směru nástupu. Velitel zaujme základní postoj čelem ve směru nástupu, ostatní nastupují za něj na vzdálenost předpažení.

- 2.1. K vyrovnání zástupu/dvojstupu se velí „**Zákryt**“.

Je-li družstvo nastoupeno v zástupu všichni předpaží levou rukou, vyjma krajníka a zakryjí se za ním.

Je-li družstvo nastoupeno v dvojstupu, počíná si levý zástup jak výše uvedeno.

Vedoucí druhého zástupu dá levou ruku se sevřenou pěstí do boku a vyrovná se jako při nástupu v řad. Ostatní se zakryjí za nimi.

Na povel „**Paže – zpět**“ všichni hbitě připaží a zůstanou stát v základním postoji.

- 2.2. K uvedení družstva nastoupeného v zástupu/dvojstupu do pohybu se velitel obrátí čelem k družstvu a velí „**Směr přímý – pochodem v chod/poklusem v klus**“.

Na výkonný povel „**v chod/v klus**“ provede velitel hbitý obrat čelem vzad na špičce pravé nohy a současně s družstvem vykročí/vyběhne levou nohou.

- 2.3. Má-li družstvo v zástupu/dvojstupu změnit směr pohybu, je veleno „**Vpravo/vlevo zatočit**“.

Na tento povel se vedoucí nebo vedoucí dvojice (dvojstupu) zatačí vpravo/vlevo tak dlouho, dokud není vydán povel „**Směr – přímý**“.

- 2.4. Má-li družstvo v zástupu nebo v dvojstupu zatočit o 180⁰, velí se „**Vpravo/vlevo – protichodem/protiklusem – v chod/v klus**“

3. Vzdávání pocty v tvaru, na místě a za pochodu – v družstvu

- 3.1. Vzdává-li družstvo poctu v tvaru na místě, zaujme velitel postavení 2 kroky před krajníkem, směrem podél družstva..

Přiblíží-li se nadřízený na vzdálenost 20 kroků, velí velitel družstva „**Družstvo – pozor**“ – „**vpravo/vlevo – hled**“.

Družstvo provede velené úkony a sleduje nadřízeného otočením hlavy.

- 3.2. Po vydání povelu k poctě, provede velitel družstva obrat vpravo v bok a čeká nadřízeného. Jakmile se nadřízený přiblíží na vzdálenost 3 kroků k veliteli družstva, pozdraví tento nadřízeného rukou a podá hlášení.

Např.: „**Pane starosto (majore) – velitel druhého družstva Novák – družstvo nastoupeno k provádění praktického výcviku**“.

Nadřízený zpravidla přejde před střed družstva a pozdraví nastoupenou jednotku. Po její odpovědi na pozdrav nadřízeného odzdraví velitel družstva současně s nadřízeným.

Po pokynu nadřízeného „**Velte přímo hled – pohov**“ opakuje velitel družstva tento povel a jednotka povel vykoná.

- 3.3. Má-li družstvo vzdát poctu za pochodu, velí velitel družstva na vzdálenost 20 – 30 kroků před nadřízeným „**Družstvo – pozor – vpravo/vlevo - hled**“.

Na povel „**Pozor**“ přejdou všichni do pořadového kroku a na povel „**Vpravo/vlevo – hled**“ všichni současně otočí hlavy k nadřízenému a zastaví pohyb rukou.

Velitel družstva také otočí hlavu směrem k nadřízenému a zdraví rukou.

Jakmile družstvo mine nadřízeného, velitel družstva odzdraví a velí družstvu „**Přímo – hled – pohov**“.

XI. Tvary čety

Nástupovým tvarem čety zpravidla bývá trojřad. Může však být i dvojřad nebo víceřad podle počtu družstev v četě.

1. Četa nastupuje do nástupového tvaru na povel „**Četo – směr levý okraj budovy – v trojřad – nastoupit**“.
Jakmile velitel čety osloví četu, otočí se všichni čelem k němu a zaujmou základní postoj.
Po vydání povelu zaujme velitel čety základní postoj ve směru nástupu. Družstva nastupují do určeného tvaru vlevo od svých velitelů, se sevřenými rozestupy mezi jednotlivci a se vzdálenostmi mezi družstvy na předpažení a v základním postoji.
V průběhu nástupu provede velitel čety obrat vlevo v bok a sleduje nástup čety.
2. Vyrovnání, obraty a další činnosti čety v nástupovém tvaru se provádí podle pravidel a povelů platných pro výcvik družstva.

Pochodový tvar čety

1. Pochodovým tvarem čety bývá zpravidla trojstup. Může být i dvojestup nebo vícešup, podle počtu družstev v četě.
2. Četa na místě nastupuje do dvojestupu, trojstupu nebo vícešupu na povel „**Četo – v dvojestup/trojstup – nastoupit**“.
Na tento povel družstva nastupují a dodržují ustanovení platná pro nástup družstva.
3. Vyrovnání čety v pochodovém tvaru se provádí stejným způsobem jako u družstva. Provádí se na povel „**Zákryt**“. Při vícešupu členové druhého družstva levou rukou předpaží, první člen dá levou ruku v pěst do boku, vyjma levého krajníka. Ostatní členové se zakryjí za velitele družstev.
4. Na povel „**Paže – zpět**“ druhý zástup a první řad hbitě připaží a hledí přímo.

Vzdávání pocty v tvaru, na místě a za pochodu

1. Četa vzdává poctu v tvaru, na místě i za pochodu stejným způsobem jako družstvo.

XII. Slavnostní přehlídky – slavnostní pochod

Slavnostní přehlídky se zpravidla konají při různých příležitostech (soutěže, výročí apod.), kterých se zúčastní dostatečný počet hasičů. Přehlídky bývají zpravidla zakončeny slavnostním pochodem.

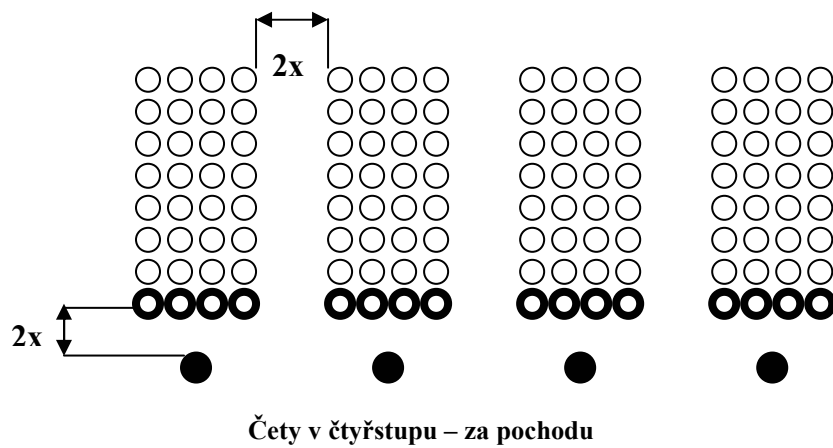
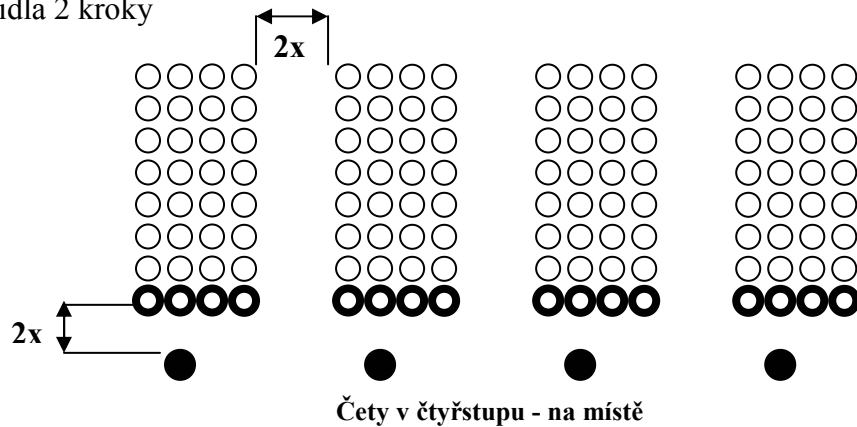
Sestava jednotek, čas a místo konání přehlídky, jako i výstroj, nástupové a pochodové tvary se stanovují konkrétně pro každý jednotlivý případ zvlášť.

Výše uvedené stanoví organizátor nebo velitel přehlídky.

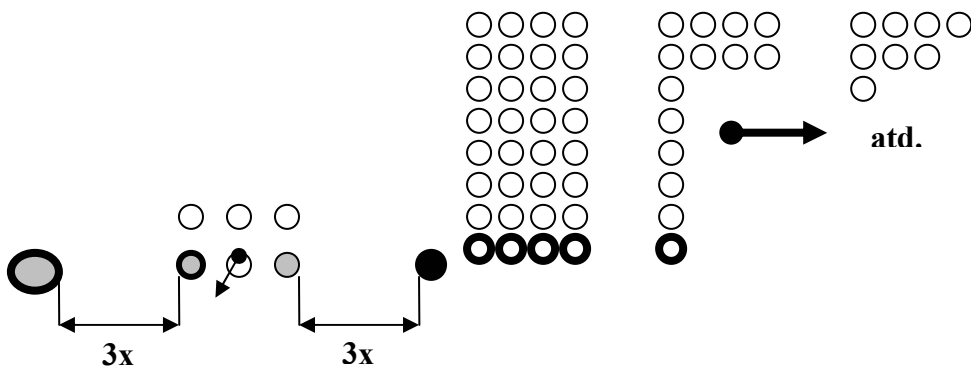
- 1.1. K velení jednotkám je předem určen **velitel přehlídky** a **velitel pochodového tvaru**. Při účasti více jednotek určí velitel přehlídky (organizátor) **velitele roty** (rot) a **velitele čet**.
- 1.2. Místo (prostor) určený k nástupu jednotek určí velitel přehlídky (organizátor). Prostor je možno vyznačit (praporky, pásy, čarami apod.), případně předem určenými hasiči – **směrníky**.

- 1.3. Směrníky lze označit trasu pochodu a vyznačení vzdálenosti mezi pochodujícími (nastupujícími) jednotkami.
- 1.4. K slavnostní přehlídce nastupují jednotky ve srazu po četách. Rozestup mezi četami je zpravidla 2 kroky

- 1.5. Stráž se zástavou nastupuje tři kroky vpravo od velitele první jednotky (roty, čety)
- 1.6. Tři kroky vpravo od stráže se zástavou nastupuje velitel pochodového tvaru.

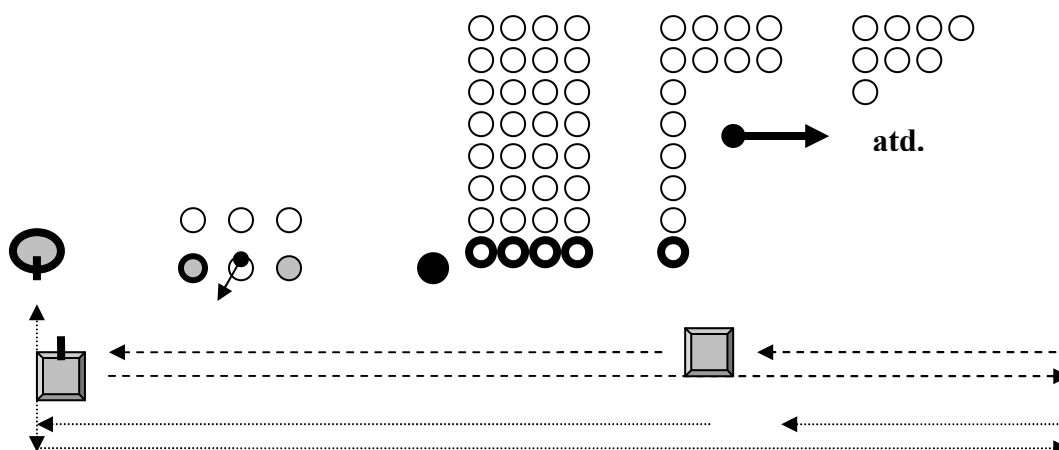

- 1.7. Pokud se slavnostní přehlídka zúčastní i vozidla, řadí se tato vlevo od pěších jednotek nebo za ně.

XIII.

Uvítání velitele přehlídky a přehlížejího

1. Vyrovnání nastoupených jednotek se provede na povel „**Vyrovnat**“. Na tento povel vypočodují velitelé čet v pravém úhlu na vzdálenost dvou kroků před druhá družstva svých čet
Provedou obrat vlevo v bok a upravují zákryt v družstvech své čty.
2. Velitel roty nebo velitel nástupového tvaru upravují vyřízení jednotlivých řad nástupového tvaru (roty).
Jinak se čety nástupového tvaru vyrovnávají na první čet.
3. Po provedeném vyrovnání se velitelé čet postaví před svá druhá družstva ve směru nástupu a na povel velitele roty nebo velitele nástupového tvaru „**velitelé na místa**“, se zařadí v pravém úhlu zpět na svou původní – výchozí pozici.
4. Uvítání velitele přehlídky provede velitel roty nebo velitel nástupového tvaru. Podá hlášení veliteli přehlídky a doprovází velitele přehlídky po vnější straně (dva kroky za ním) při provádění přehlídky nastoupených jednotek.

- Po provedené přehlídce jednotek velitelem přehlídky, provede velitel přehlídky pozdravení jednotek.

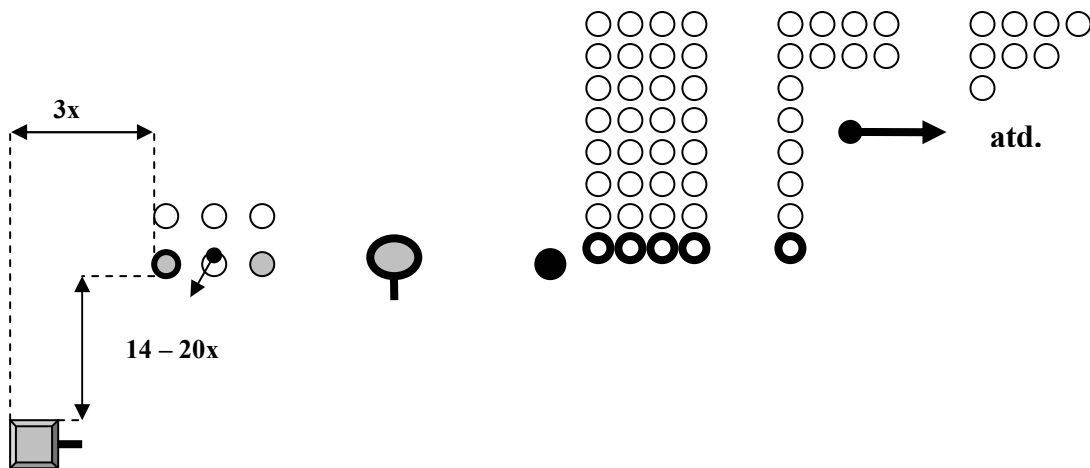
Po pozdravení jednotek velí velitel přehlídky „**Jednotky – na můj povel – Přímo hled’ – pohov**“. Velitel roty nebo velitel nástupového tvaru pak zaujme své původní místo.

- K uvítání přehlížejího se postaví velitel přehlídky 14 – 20 kroků před pravým bokem nastoupených jednotek (nebo na jiné, předem určené místo) a velí „**Hasičské jednotky – Pozor, - jednotky vpravo (vlevo) hled’**“.

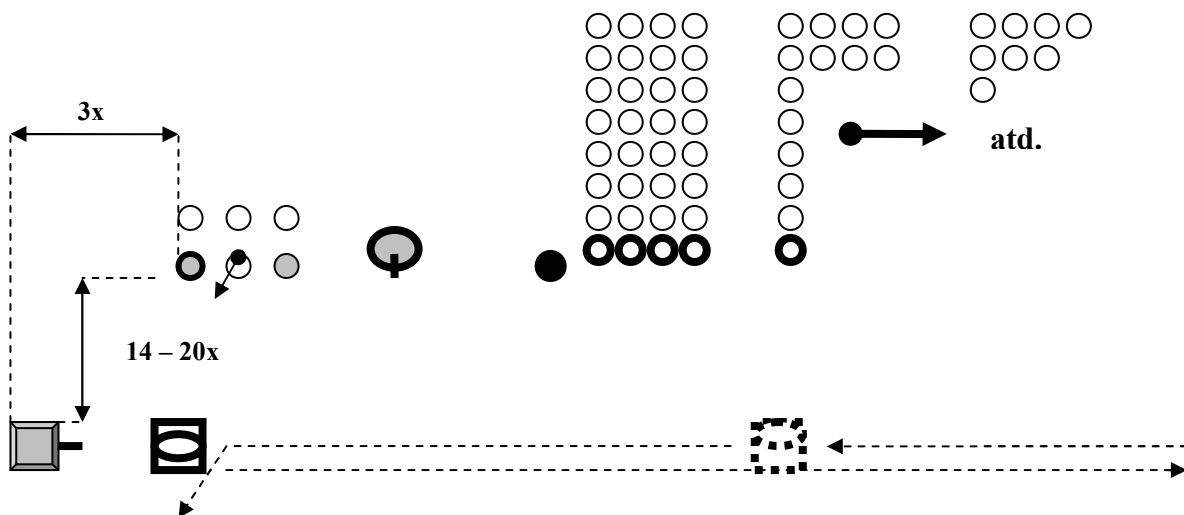
Na tento povel všichni zaujmou základní postoj a otočí hlavy směrem k přehlížejímu. Všichni velitelé (počínaje veliteli čet) zdraví rukou.

Po vydání povelu provede velitel přehlídky obrat vpravo v bok a vyčká příchodu přehlížejího.

Po jeho příchodu zdraví rukou a podá hlášení. Např.: „**Pane generále, velitel přehlídky .....(major) ..... . Jednotky nastoupily k slavnostní přehlídce u příležitosti .....**“.

Po podání hlášení doprovází velitel přehlídky přehlížejího podél nastoupených jednotek.

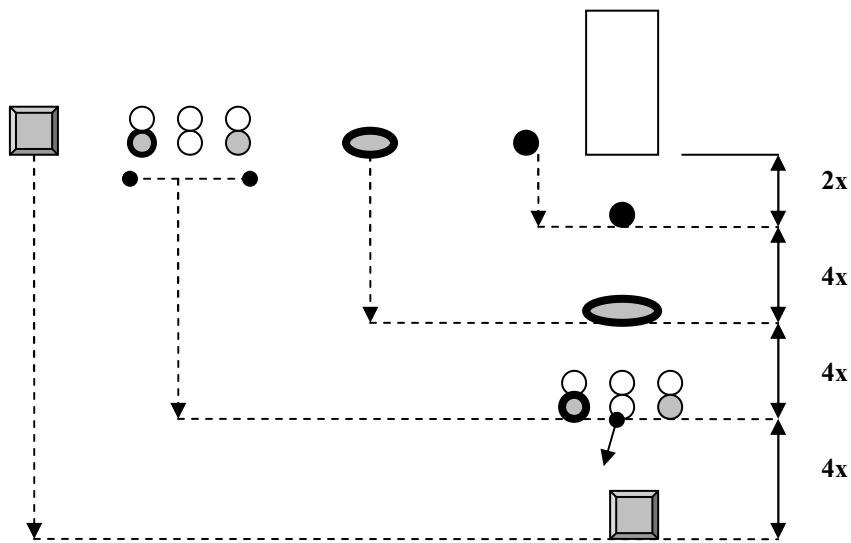

Po provedené přehlídce se přehlížejíci zastaví (zpravidla uprostřed nastoupených jednotek – tvaru), aby jednotky pozdravil. Na pozdrav přehlížejíciho odpoví nastoupené jednotky sborem a nahlas.

- Na pokyn přehlížejíciho velí velitel přehlídky (roty) „**Přímo hled’ – pohov**“. Nastoupené jednotky zaujmou velený postoj a velitelé, kteří zdravili rukou, připaží. Přehlížejíci pak odejde na předem určené místo ke zhlédnutí slavnostního pochodu.
- Při slavnostním pochodu pochodují jednotky v pořadí předem domluveném nebo tak, jak nastoupily.
- Směrníci vypochoďují na povel „**Směrníci na směr – na vzdálenost ... metrů (určí velící) jeden od druhého - pochodem vchod**“. Po dosažení svých met směrníci provedou obrat vpravo nebo vlevo v bok a postaví čelem k pochodujícím jednotkám. Použití směrníků není podmínkou.
- K provedení slavnostního pochodu velitel přehlídky velí „**Jednotky – pozor; k slavnostnímu pochodu – po četách – vzdálenost jednoho směrníka – první četa přímo – ostatní vpravo v bok – vpravo hledět – pochodem v chod**“.

Po vydání povelu k slavnostnímu pochodu zařadí se velitel přehlídky 3 kroky od velitele nástupového tvaru (roty).

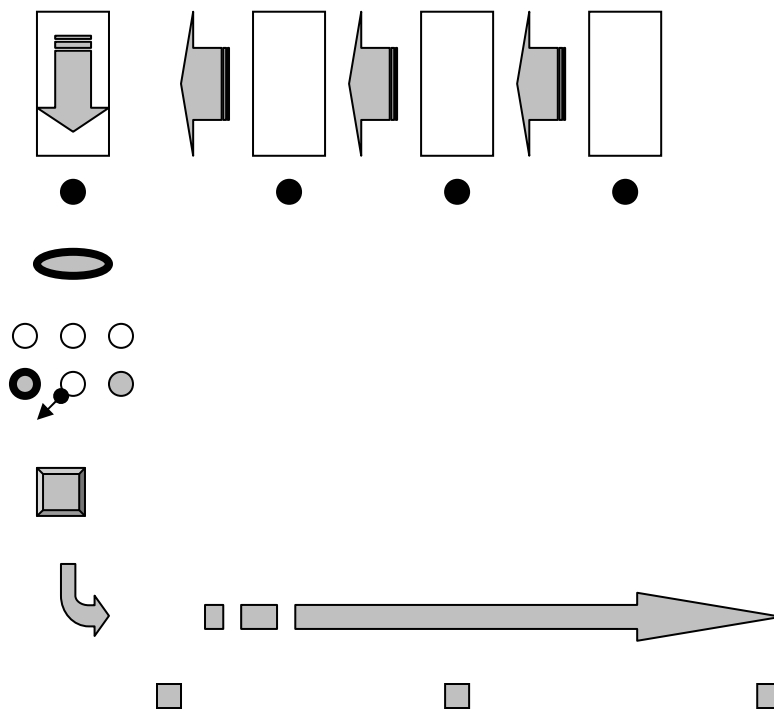
Na návěští „**k slavnostnímu pochodu**“, vypochoďují velitelé a stráž se zástavou v pravém úhlu na místa, jak ukazuje následující obrázek.

Na návěští „**po četách**“, provedou všichni (vyjma stráže se zástavou a první čety) obrat vpravo v bok a na povel „**V chod**“ vykročí všichni pořadovým krokem.

- Stráž se zástavou a první četa pochodují přímo; ostatní po dosažení místa, kde stála první četa, provádějí na pokyn svých velitelů čet obrat vlevo v bok za pochodu - buď pochodují na místě dokud první četa, respektive předchozí četa nedojde na vzdálenost jednoho směrníka nebo pokračují v pochodu.

Pochodují-li na místě, pak vypochoďují na povel „**Plný krok**“ ve směru za předchozí četou.

- Ve vzdálenosti jednoho směrníka (dvou směrníků, případně jinou stanovenou vzdálenost) od přehlížejíciho velí jednotliví velitelé čet „**Četo, vpravo (vlevo) hled**“.

Všichni pochodující, mimo pravých krajníků, otočí současně hlavy směrem k přehlížejícímu a připaží. Velitelé (velitelé čet, velitel roty, velitel přehlídky) zdraví rukou.

- Vzdávání pocty se ukončí ve vzdálenosti jednoho směrníka (v určené vzdálenosti) za přehlížejícím.
- Praporečnick s čestnou stráží zástavy při slavnostním pochodu neotáčejí hlavu směrem k přehlížejícímu ani nepřerušují pohyb pažemi.

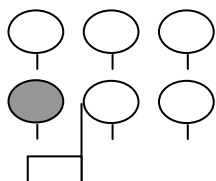
XIV. **Čestná stráž zástavy**

1. K doprovodu zástavy při veřejných vystoupeních se určuje čestná stráž a to
  - od doby vynesení zástavy
  - do doby jejího uložení
 Čestnou stráž tvoří – velitel stráže, praporečnick a jeho zástupce a tři strážní.
2. Čestná stráž nastupuje a pochoduje vždy ve dvou řadách – trojicích za sebou. Praporečnick je ve středu první trojice; vpravo od něho je velitel stráže; vlevo od něho pak zástupce praporečnicka. Druhou trojici tvoří tři strážní.

Držení a nesení zástavy

Obecné zásady

1. K doprovodu zástavy při veřejných vystoupeních se určuje čestná stráž a to od doby vynesení zástavy do doby jejího uložení.
2. Čestnou stráž tvoří – velitel stráže, praporečnick a jeho zástupce a tři hasiči.
3. Čestná stráž nastupuje a pochoduje vždy ve dvou řadách – trojicích za sebou.
4. Praporečnick je ve středu první trojice, vpravo od něho je velitel stráže, vlevo od něho pak zástupce praporečnicka.
5. Druhou trojici tvoří tři hasiči.

Držení a nesení zástavy

1. Ve tvaru na místě drží praporečnick zástavu kolmo u nohy, s volně spuštěnou pravou rukou. Spodní konec žerdi je opřen o zem u středu chodidla pravé nohy – žerd' je držena kolmo.

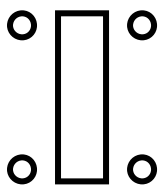
2. Před pochodem dá praporečník na návěští „**pochodem**“ zástavu na levé rameno a drží ji levou paží, položenou celou délkou na žerdi, která je skloněna pod úhlem 45⁰ tak, aby se spodní okraj listu zástavy dotýkal zadní části ramena praporečníka – pravou paží má připáženu.
3. Hasiči u zástavy při změně směru pochodu neprovádí obraty, ale mění směr pochodu zatáčením.
4. Velitel čestné stráže při vydávání povelů nemění své místo – stále zůstává po pravé straně zástavy.

XV.

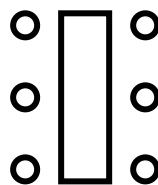
Čestná stráž a čestný doprovod při pietních aktech

Čestná stráž se určuje ke vzdávání pocty při odhalování pomníků a památníků, při pohřbech, odhalování pamětních desek, pietních aktech a dalších slavnostních nebo společenských příležitostech.

- Početní stav čestné stráže a její výstroj se určí podle potřeby pro každý konkrétní případ.
- Při pohřbech se ke vzdání pocty zesnulému staví čestná stráž k rakvi. K rakvi se zpravidla staví dvě, možno i tři dvojice čestné stráže.
- Závodčí i strážní mají na levém rukávu v nadloktí smuteční černou pásku (není podmínkou).
- Postavení strážných u rakve je takové, že první dvojice stojí po obou stranách rakve v úrovni hlavy zesnulého, druhá dvojice stojí obdobně v úrovni nohou zesnulého (1.).
Tvoří-li čestnou stráž tři dvojice strážných, pak stojí třetí dvojice uprostřed mezi první a druhou dvojicí (2.).

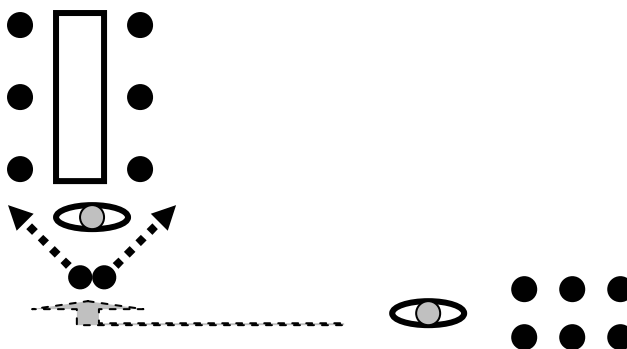

1.

2.

- K zavedení čestné stráže a ke střídání stráží je určen závodčí. Dvojice strážných jdou za závodčím za sebou.
- Při zavádění prvních strážných se závodčí zastaví 3 – 5 kroků (podle prostorových možností) před rakví, památníkem, pamětní deskou a podobně. Strážní vybočí vpravo a vlevo a bez zastavení dojdou na svá místa po obou stranách rakve.
Jakmile dojde první dvojice, respektive poslední dvojice strážných na své místo v úrovni hlavy, respektive nohou zesnulého, provedou všichni strážní současně (na povel jednoho z poslední dvojice – zasyknutí apod.) obrat čelem vzad a zaujmou základní postoj (pozor).
Závodčí provede obrat čelem vzad současně se strážnými a odpochoduje na jemu určené místo.

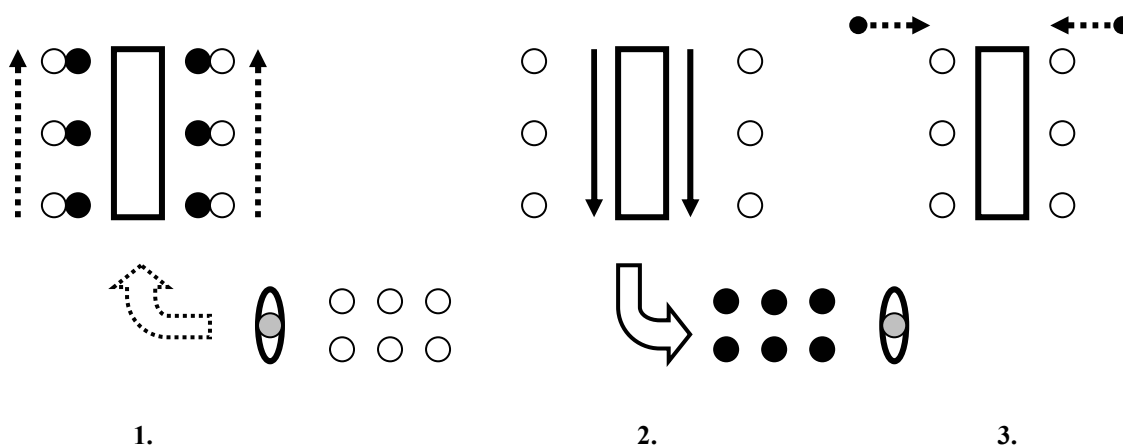

- Střídání strážných se provádí maximálně po 30 minutách.

Za pohybu smutečního průvodu a v průběhu samotného pohřebního či jiného pietního aktu se střídání strážných neprovádí.

Střídání strážných se provádí tiše, bez povelů (zpravidla jen na zasyknutí nebo jiný tichý signál).

- Při střídání strážných, po zastavení závodčího před rakví, dojdou strážní nové směny na úroveň strážných staré směny a zastaví se z vnější strany, vlevo a vpravo od nich a pak současně provedou obrat čelem vzad. (1.)
Po provedeném obratu novou stráží, provede závodčí obrat čelem vzad a vypochoďuje zkráceným krokem. Současně se závodčím vypochoďují strážní staré směny a zařadí se ve dvojicích za závodčího a společně odpochoďují. (2.)
- Jakmile strážní staré směny uvolní svá místa, strážní nové směny provedou současně úkrok vpravo/vlevo na jejich místa a zaujmou základní postoj (pozor). (3.)

- Je-li rakev se zesnulým vezena na vozidle, pochoduje čestná stráž (rychlost pochodu přizpůsobí rychlosti vozidla) po obou stranách vozidla.

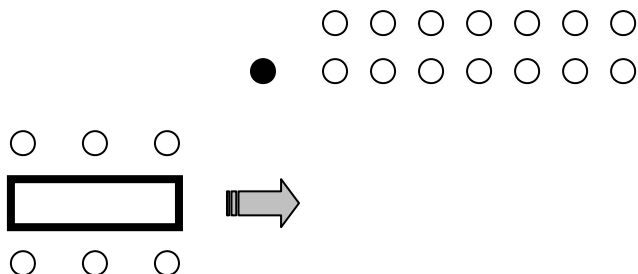
Čestný doprovod

Čestný doprovod nastupuje v místě vynášení rakve ve dvoj, troj nebo čtyřřadu, čelem k východu odkud bude rakev se zesnulým vynášena.

1. V okamžiku, kdy je rakev se zesnulým vynášena, velí velitel čestného doprovodu „**Pozor**“.

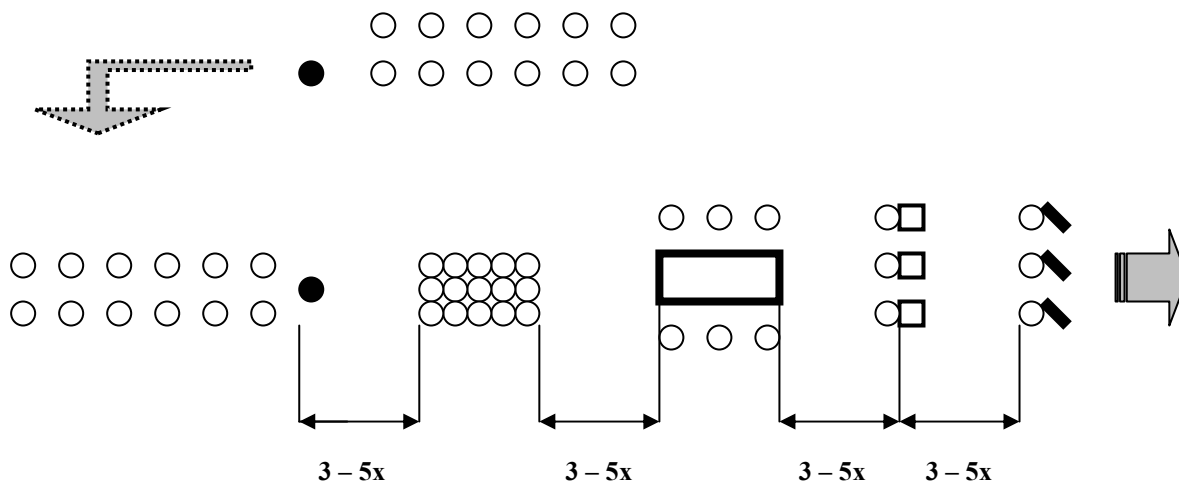
Na tento povel zaujme čestný doprovod základní postoj (pozor) a otočí hlavy směrem k rakvi.

- Velitel čestného doprovodu zdraví rukou. Jakmile velitel čestného doprovodu ukončí zdravení rukou, otočí všichni hlavu přímo.

Smuteční průvod pochoduje zpravidla v tomto pořadí:

- nejprve jsou neseny věnce
  - ve vzdálenosti 3 – 5 kroků za nimi jsou neseny řády zesnulého (každý na samostatném polštářku)
  - následuje rakev se zesnulým (čestná stráž pochoduje po obou stranách rakve)
  - následují pozůstalí a osoby doprovázející zesnulého
  - za nimi ve vzdálenosti 3 – 5 kroků pochoduje čestný doprovod
- Čestný doprovod na tichý povel velitele čestného doprovodu provede potřebný obrat (podle situace v místě) a napochoduje na předem určené místo ve smutečním průvodu (viz obrázek).

V místě pohřbívání nastoupí čestný doprovod tak, jak to dovozuje místní situace nebo podle dispozic organizátora smutečního aktu.

- Při spouštění rakve se zesnulým nebo při ukládání do hrobky, vzdává čestný doprovod poctu zesnulému stejným způsobem, jak je popsáno při aktu vynášení rakve se zesnulým ve výše uvedených odstavcích
- Čestná stráž při spouštění nebo ukládání rakve se zesnulým provede obrat vlevo/vpravo v bok. Strážní tak stojí čelem proti sobě a zdraví rukou. Po

skončení spouštění nebo ukládání současně odzdraví (připaží), provedou obrat vlevo/vpravo v bok a ve dvojicích odpochoďují od hrobu či místa ukládání.

- Při smutečním aktu v krematoriu nastoupí čestný doprovod u krematoria čelem rovnoběžně se směrem smutečního průvodu.

Je-li rakev se zesnulým již předem (předem – před zahájením smutečního aktu) v krematoriu, nastoupí čestný doprovod čelem ke vchodu do krematoria.

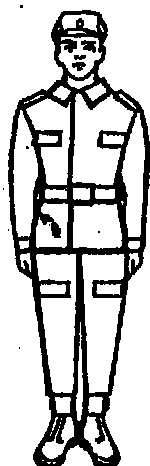
Při odevzdání rakve se zesnulým ke kremaci, vzdává čestný doprovod poctu zesnulému již uvedeným způsobem.

- Čestná stráž u rakve postupuje též již uvedeným způsobem.
- Při odhalování památníku, pomníku či pamětní desky a podobně, staví se zpravidla jedna nebo dvě dvojice čestné stráže, které stojí po obou stranách památníku, ve stejné úrovni (rovině), čelem dopředu.
- Zavádění strážných a jejich střídání již bylo popsáno.

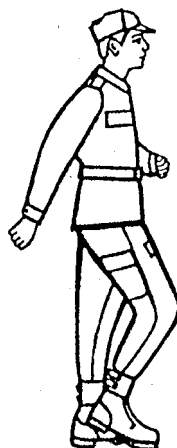
Členové čestných strážů by měli být, pokud možno, stejné velikosti; respektive výšky; výstroj musí být jednotná. Doporučuje se použití vycházkových stejnokrojů, opasku nebo služebního pásu (dohoda) pokud možno bílé barvy, bílá přilba, popřípadě čepice se štítkem nebo lodička.

Je vhodné, aby členové čestné stráže a stráže zástavy secvičili a zkoordinovali svou činnost a pochopili, respektive se naučili reagovat na tiché pokyny.

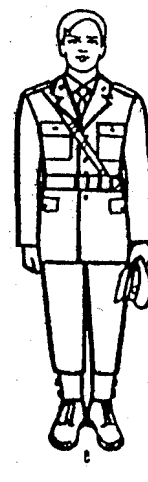
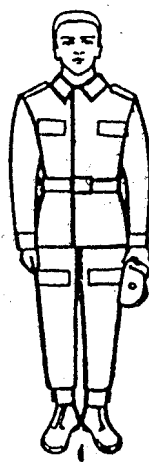
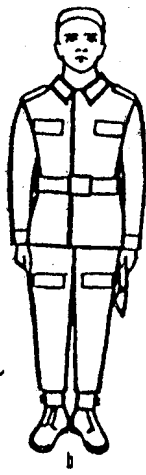
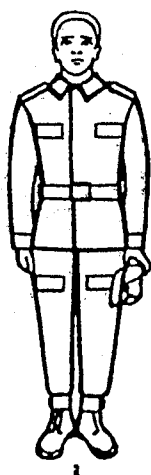
Obrazová příloha

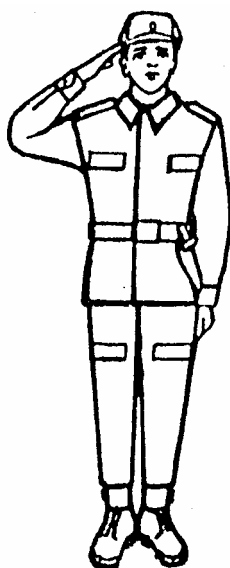
Obr. 1 Základní postoj

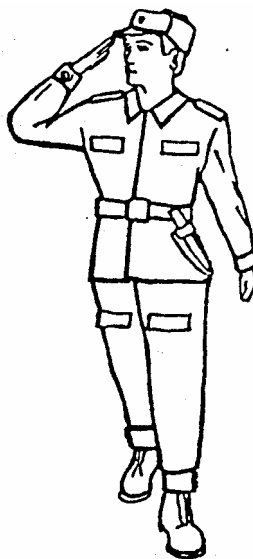
Obr. 2 Pochod na místě

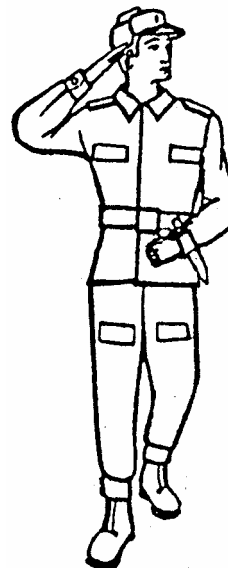
Obr. 3 Držení sejmuté pokrývky hlavy

Obr. 4 Pozdrav na místě

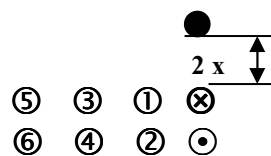

Obr. 5 Pozdrav za pochodu

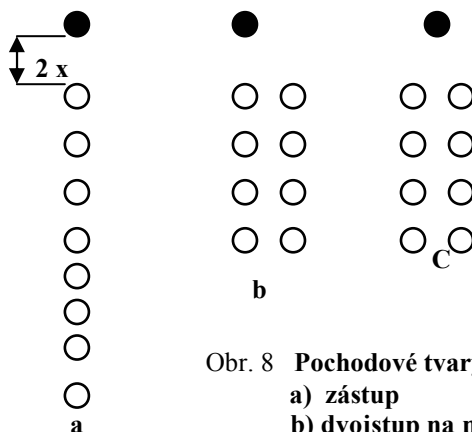

Obr. 6 Družstvo v řadu

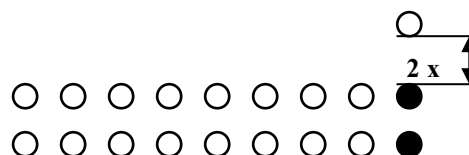

Obr. 7 Družstvo v dvojřadu

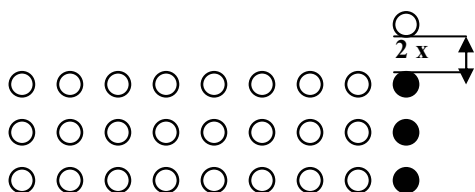

Obr. 8 Pochodové tvary družstev

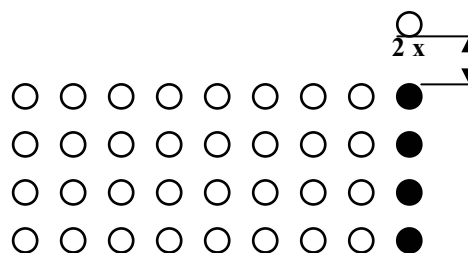
- a) zástup
- b) dvojstup na místě
- c) dvojstup za pochodu

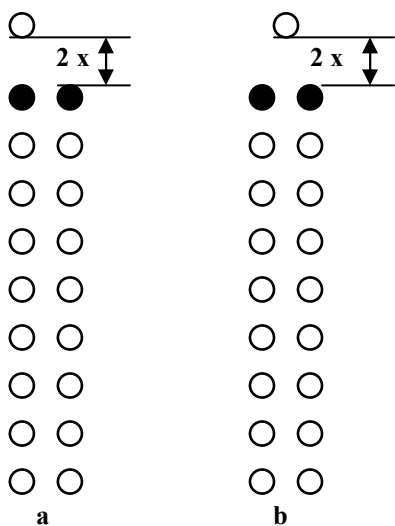
Obr. 9 Četa o dvou družstvech v dvojřadu

Obr. 10 Četa v trojřadu

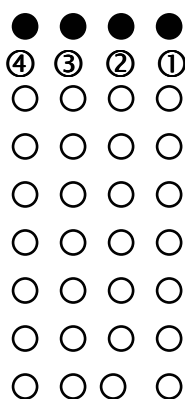

Obr. 11 Četa ve čtyřřadu

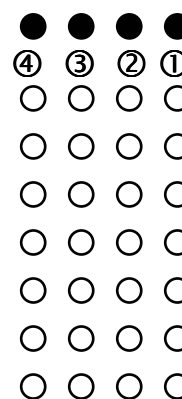

Obr. 12 Četa ve dvojstupu

- a) na místě
- b) za pochodu

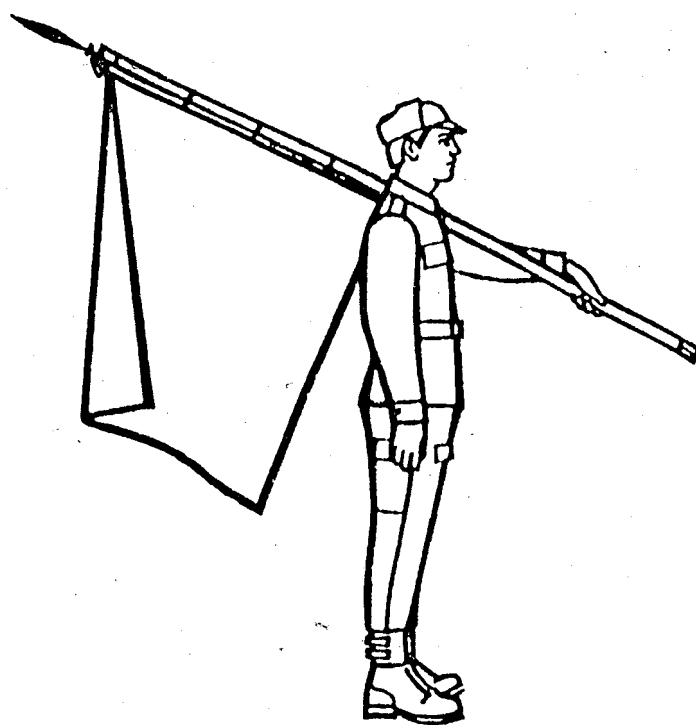
a

b

Obr. 13 Četa v čtyřstupu

- a) na místě
- b) za pochodu

Obr. 14 Nesení zástavy – poloha praporu před vypořádáním